

Երակ. գյուղական ուրվագծեր

Առավիի բաղամասերձ զյուղը՝ Ախուրյանի երկու ափերին

Առաջին Շիրակի ճարզի բաղադրամությանը գյուղերից մեկն է: Մարզկենսորն Գյումրիից նրա հեռավորությունը հաշվվում է 5 կիլոմետր, քայլ այդ ժամանակ երեսի հանցած դեմք է հանարել, քանի որ մինչ Երկրաշրջի Ախուրյան գետի աջ ափին տեղավորված բնակավայրը հետագա տարիներին ծավալվել է նաև գետի ձախ ափին, տարածվելով հանարյա միանալով լայգին: Երկրաշրջից հետո ձախափին նոր թաղամասի համար 36 հեկտար է հատկացվել, մոտ 200 ընտանիքների սնատեղ ու ընամերձ է տրամադրվել, այդ թվում՝ բաղադրի 60-70 ընտանիքների, մեծ մասը՝ այս օյնուղի նախկին բնակչությունը Այսօր այդ թաղամասում կառուցվածք-բնակեցված կա մոտ 60 տուն, 100-ը էլ կարուղում են:

Հնդիանուր առնամբ Առաջինում աղյուս է 585 ընտանիք, մոտ 2200 մարդ: Բնակչության հիմնական գրաղումներ հողագործությունն ու անասնաբանությունն են: Դամայնի 826 հեկտար վարելահողերում, որոնցից 560 հեկտար ջրովի ե, մշակվում են հացահատիկ, կարտոֆիլ, բանջարաբուստանային եւ կերային կուլտուրաներ: 124 հեկտար գրաղումներ են արտավայրեր:

Ծիրակի մարզի խորհրդի վեցերու կայացած նիստում, տեղական նկամուտների (հարկերի) հավաճան 90 եւ ավելի տոկոս ցուցանիշներ առահովելու համար մարզի մի բանի գյուղական համայնքների դեկավաներ դարձեաւըցեցին դասպիզերով: Նրանցից մեկը Առափիի Երկարամյա համայնքամերէ, իմ հին բարեկամ Ալբերտ Այվազյանն էր: Դամայնի այս հաջողությամբ հետարքվելու համար էլ մեկնեցին Առափի, գրուցեցին գյուղադեմի հետ: Կար մեկնելու եւս մեկ դաշտառ: Անցյալ տարվա հունիսի 12-ին ՀՀ կառավարության Գյումրիում կայացած առաջին արտագնա նիստում կայացված որոշումներից մեկը վերաբերում էր այս գյուղում առկա սովորական գոտու վաղուց խնդրահարույց հարցին, եւ ցանկանում էին նոր թաղանասը 2006 թվականին գազափիկացվել է, այժմ աշխատանիք է կատարվում կարույս վարելիքը գոլուի բուն տարածի հասցնելու համար: Դամայնային հերթական ներդրումը անցյալ տարի ջրմուղին տանարդված 540 հազար դրամն է՝ նոր թաղանասում խնելու օրի 155 մետր շարժից լուրս եկած խողովակածարք փոխելու համար: Տարեկան 2-2,5 մլն դրամ որդես տարեր տեսակ աջակցության նորասներ տալիս են սոցիալական անաղակով ընտանիքներին: Գյուղադեմարանից 8 աշխատողներ աշխատավարձ են ստանում, որոնց թվում գրադարանավարը՝ 6000 կտոր գրելով գրադարան ունենալ, ընթերցող էլ ոչ շա, բայց կա, հիմնականում դրյուգականներ: «Աշխատավարձերի դարսք չունեն, սոցվաճաների, կենսաքու

ւակային ֆոնդի, ուրիշ ոչ մի ժեսավակի հիմ կամ նոր դարսեր չունենք: Մեր աշխատողների աշխատավարձերն էլ ամեն ամիս ժամանակին Վճարում ենք, ինչը կարենու դայնանական է»:- հեղարտությանք ասում է համարնի ռեկամար:

Իսկ աղալիքներ գյուղ լինելու հնչ է տախ: Այս հարցին զրուցակից լատասխանեց, որ նախ՝ իր առաջարքանը ուղարկած է առաջարքանը առաջարքանը:

Կես ժամը մեկ ավտոբուս կամ «Գաղել» է աշխատում, եթե գյուղացին հնարավորություն ունի ուզած ժամանակ իր աղրանը հասցնելու գումարու ուղարկած է առաջարքանը:

Եկամուտը կազմում է 100 դրամ, ուղարկած է առաջարքանը:

Եթևասարդության մի զգայի մաս
ու օպունիկա սարեկան մի 250 մարդ:

Համայնքի այլեւայլ հոգսերից
մեկն էլ Աերհանայնային ճանա-
դաշտի խնդիրն է. դրանց ամե-
նամյա հարթեցումը, խճաղառումը
բավարար չէ, հարկավոր է նաև աս-
ֆալտապատճեցում, որը տեղական բյու-
ջուկ հնարավոր չէ անել: Իսկ ահա
Գյումրիից Առափի գալիս ետամբ
մինչեւ գյուղի մուտքը հասնող նորոգ-
վող ճանադաշտի: Կա Գյումրի-Առա-
փի-Ողջի 14 կիլոմետրանոց միջիա-
նայնային ճանադաշտին է, որի նո-
րոգման աշխատանքներն այս տարի
ավարտվելու են:

Եվ, վերջադես, գյուղի արեւմՏյան թե՛ համակածի սոլոմային գոտու նախին: Դանայոնի դեկապարի բացառությամբ՝ այստեղ ստորգետնյա ջրերի ճակարդակը քարձ է, եւ սողանները հիմնականում ակտիվանում են գարնան ու ամռան հորդառաս անձեւների շշանում: Քետևամբ են շարունակ նստող ճանադրահամակածն է, եւ արդեն մոտ 100-120 սմերի սարեր ասիհճանի վթարայնությունը: Այդ սմերից 10-15-ը արդեն չորրորդ ասիհճանի վթարային են եւ բնակության համար դիտանի չեն: Կառավարության անցյալ տարվա որոշմանը ՀՅ բաղամաշնության 10 նմը դրամ է համացվել այս տարածի նախագծահետազոտական աշխատանքների եւ վթարային սմերի տեխնիկական վիճակի հետազոտությունների համար: Ակբերս Այվազյանի տեխնեկացմանը՝ այդ աշխատանքները կառավել եւ եղրակացությունները կառավարություն ներկայացվել են անցյալ տարվա դեկտեմբերին: Խիս վթարային բնակարանների բնակիչների խնդրի լուծման համար գումարների հարցը դեմք է որոշվի 2010 թ. բյուջեի բնակչության ժամանակ: Գյուղադեմքը ոչ դակաս կարեւորում է այդ գոտում նաեւ բուն սոլոմի դեմ դայթարը, մասնակուրածես՝ շրահեռացման համակարգի կառուցումը: Այլադես՝ ներդրվող ջաներն ու միջոցներն ի վեջու ջաներն ու կիմեն:

«Ազգային դրամը մեր զոյնության խարիսխն է»

Նեկունների խորհրդի գիտական փառուլար, ԼՂՀ ԿԳ նախարար: Այդ ընթացքում էր, որ մշակվեց ԼՂՀ կրության եւ գիտության զարգացման ռազմավարական ծրագիր՝ դրկտինան, որը եւ ընդունվեց 2006-ին հրավիրված Արցախի կրության եւ գիտության գործիչների առաջին համագումարում: Իր գիտավորած կառույցի գործունեությունը նոյաբակուրդված էր կրության որակի աղափովմանը, այն դիտելով որդես ազգային անվտանգության կարեւորագոյն բաղադրիչ: Քիւտակուրեյան է արժանի նաեւ 2007-ին Արաբի ափին՝ Կովսականում ՀՀ ԿԳՆ-ի հետ կմիանալու գործակցության հուշագիրը, որի դրույթերն ասիժանաբար կյանքի են կոչվելու:

Այսօր Կամն Աբայամը հայոց նայր բուհի հանրակրթական առարկաների ամբիոնի վարիչն է, ճանկավարժական գիտությունների թեկնածու: Որդին աստիքան է, դրասը՝ աղազա թժեկուիդ:

Ի մահակությունների առանցքը կրկին ու դաջյալ դդրոցն է, Սահակ-Մեսրոպյան ավանդույթները դահող, բայց ժամանակին հաճախայլ ընթացող դդրությունը, որի գոյության թիվ մեկ նախադաշտմանը ուսուցիչն է: Նա կարևորում է համապատես ուսուցչի գիտաներողական դատարասվածության բարելավումը, որին էլ մասնավորապես Միտված են իր նախաձեռնությանը՝ իմանառությանը և ամենի

Վերջին 2 տարվա ընթացքում Կամը Աթայանի նախաձեռնությամբ Վերոնցյալ ամքինը ԵՊՀ-ի, ՀՀ ԿԳՆ-ի եւ ՀՀ դեսական բուհերի հետ համատեղ կազմակերպել եւ անցկացրել է միջազգային կրթական գիտաժողով նվիրված Հայաստանում օսարելքացիների ուսուցման հիմնախնդիրներին եւ համահայկական գիտաժողով բնագիտամարթնաշխական կրթության հիմնահարցերի ընդունվածմանը:

Տիկնոց ժամանա Զիվանճիրյանի հետ հա-
ճախ է խոսում իր մահոգությունների եւ
ծրագրերի մասին, հղարտությանը արձանագ-
րելով, որ ազատագրված Արցախի Ավետարա-
նոց գյուղի դպրոցը հայրեկի անվանք է այսօ-
գութում, իսկ Ակնաբյուր գյուղի դպրոցը՝ ա-
ներողուն՝ հերոսաբար զոհված ազատամար-
տիկությունից Վարդան Զիվանճիրյանի:

«Դայոց կյանքի եւ իրականության վերա-

փիխնան զիմապր նախաղայնանը ազգային դրոցն է, - ասում է Կամ Արայանը Եւ հավելում. - դրոցը նաև է խարիսխ է... աշխարհայնացնան օվկիանի ջրերում մեր նավը ամսութաւ դահող խարիսխ։

ՆԱԽԱՅԻ ՍԱՏԵՐԱԱՅԱ

2009-ի հուլիսի 17-ին Հակոբ Պարնիյանի անվան երաժեսական կոմեդիայի թետական թատրոնում տեղի ունեցավ բազմաւորի եւ դիմաճիկ արվեստագետ Վարդան Պետրոսյանի «Յնահ բանտարկյալներ» դասնարդիական ներկայացման մրեմիթեան: Սույն թետարդությունը հասարակական լայն ընդունելություն ստացած եւ տեսական ցուցադրությունների արժանացած, դասմական հենիփ վրա կառուցված հեղինակի նախորդ («Վերելք», «Վրակի մեջ», «Ինչ անել», «Խաղում Ենք 1700» եւ այլ) ներկայացումների գաղափարաշանարական շարունակությունն է, ավելին՝ Հայրեմիի հանդեպ ծառացած օրեցօր ահազմա-

Պատրաստ էին մեռնել եւ դահել իրենց երկիրը: Դոյլ այլասերեցիք այդ զրբերը, ահա թե ո՞րն է ձեր մեղյը, ահա թե ո՞րն է ձեր ոճագրծությունը» (Պարսամյան Վարդան, Ղարությունյան Շնավոն, Ղայ Ժողովրդի դաշնություն (1801-1978 թ.), Երևան, «Լույս» հրաս., 1979, էջ 415-416):

Որպես խորագիտակ ճամանակական եւ ներհուն արվեստագետ Վարդան Պետրոսյանը զուգահեռներ է անցկացնում 90-ամյա անցյալի ու ներկայի հար եւ նման բաղադրական հրադրությունների միջնեւ ենթաժեսով ներկայացնելով դաշնության հնարակոր կրկնության համար առկա նախադրյալները: Եթե 1918 թ. բուրերն իրենց անարգել

րացիական» հարաբերություններ հաստատեն մեր դամական թշնամու հետ։ Զանի որ, «մեծ խարեւոթան» արյունում սահմալու ենի «փայլուն փաթեթավորված կոչկի» ընդամենը մենք «թայը»։
«Ով Դայ ժողովուրդ, Վտանգը սարեից այն կողմ չէ։ Արքանցի՛ր, մի՛ նիշր եւ միայն Արարատը երազում տեսնելով մի՛ միխթարվիր ու երազներով մի՛ օռովիր։ Քամերաշխորեն կիսիր fn հացի դատար հայրենակցիդ հետ, ծիսիր fn «Ծովին ծխանին», իսկ համաշխարհայնացմանը կուրորեն տուր տալու փոխարեն անփոփիր «fn բանիք»՝ fn սահմանների մեջ, անի որ թշնամին դատարաս սղասում է, որդեսզի զգոնության

«Քռակն, Վարդա՞ն»

Հաղափականաիրաւուսական կանխաւուսումները
մտավորական-արվեստագետ Վարդան Պետրոսյանի
«Յմահ բանսարկյայներ» ներկայացման

ցող վտանգի նկատմամբ կանխազգացող հայ մշակուրականին հուզող ու մտահղող տագնադի դրսւորման լուրջնականությանը:

Սովոր ներկայացման լեյսմոնիշիվ հայոց դատանության ճակատագրական աշերքվերից մեկն է՝ 1918 թվականը, ինչպես նաև հաջորդող երկու աշրհմերը։ Պատճական իրողություն, երբ զինայլ դպրախ հաճար առկա ռազմական ու զինական բոլոր հնարավորություններով հանդերձ գրեթե առանց դիմադրության բուրեին հանձնվեց Երզնկան, Բայրութը, Սամախաթունը, Արդահանը, Էրզրումը, Սարդինիանը եւ այլն, Վերջապես՝ սարածաջանի ռազմական հզր զինանոց Կարսը։ Անփառունակ կրուսների, բարյալինամի ու դարտվողական անգործության մի ժամանակաշրջան, որի մասին անգամ ազգային բոլուսիկ Ստեփան Շահումյանը, անդրադառնալով ժամանակի բաղադրական իշխող գործիչների վարագօնն, ցավով արձանագրել է. «Նրանի ասում են, որ հարկադրված էին կապիտուլյացիա անել Թուրքերի առաջ, իսկ ես ասել եմ ու կրնում եմ, որ օրյեկտիվ դայմաններն այնպես էին դասավորվել, որ Անդրկովկասում կա հսկայական զինված ուժ, որը դարսաւ էր դուրս գալու թույլ Թուրքիայի դեմ։ Միմիայն հայկական ուժերը բավական էին թուրքերի հետ հաշիվ տեսնելու, սակայն դուրս մնենակիմների եւ մուսավարականների հետ կազմալութեցի զորերի շարժը, ոչ թե այն զորերի, որոնք երեք աշրկա դատանության էին ծարավի, այլ այն հայկական զորերի, որոնք

Նվազանմերն իրականացրին արեմյան «հմտերիալիզմի» նախագծած ծրագրվ եւ հզոր աջակցությամբ, աղա ներկայունս Թուրքիայի թիկունքին «Եվրոնթություն» է՝ իր գլոբալիզացիոն «մեծ դպավարության»՝, ժողովրդականը՝ Երկակի ստանդարտներ ենթադրող «Ժողովրդայնացումով» (դեմոկրատիա) փոխարինելով, հականարդկային գործողությունները՝ «մարդու իրավունքներ» հորոգրելով, ադազգայնացումը հաճախարհայնացման անհրաժեշտ դայնան ճանաչելով եւ այլն: Համաշխարհայնացում, որը բենի էկրանին խորհրդանշականութեա դասկերված գիւղային չարագութակ լիալուսին-մնուրակի օնան այսօտ «Երգով ու դարով» եւ «Գումավոր» հեղափոխություններով է անձնառու անում բաղաբականադես հաս նիրհող-երազողներին (նարմնավորող դերասան՝ Գեւորգ Մինասյան) կամ ցոփ ու սվայս կյանքը ազգին ծառայելուց նախընտրողներին (նարմնավորող դերասան՝ Մելիք Վարդանյան, դարուիի՝ ինգա Շակորյան): Համաշխարհայնացում, որի «մատաղացուն», ինչպես եւ հաճախարհային հեղափոխության դարագայում, կարող է դառնալ 1/10 հողատարած մնացած

այսօրվա Դայաստանը:
Արեմուտքը տևած ու ճաշակած
եւ աշխարհագրական հեռավորու-
թյունից առավել իրատեսական հե-
տևությունների հանգած հեռատես
Կարդան Պետրոսյանն ահազան-
գում է ղատմության հնարավոր
կրկնություն, եթե 1918 թ. նման
տուրք տան «Քաղաքակիրք» արե-
մուտքի «փայլին», ազգային արժա-
նադաշտությունն ու ղատմական
հիշողությունը բացանելով՝ «քարիդ-

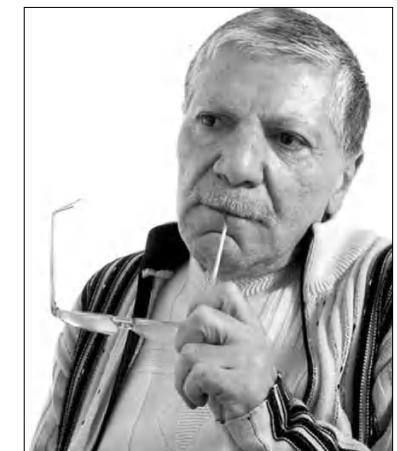
բարացման եւ ներազգային գգվառոցների դեմքում անարգել ներխուժի «չորս հայ» մնացած այս վերջին հողատարածքը», ահա սա է ազգի ապագայի մասհոգություններով բարախսված իրատիւ արվեստագետ Վարդան Պետրոսյանի ներկայացման գաղափարական ենթատեսածը, արտասանված ու չարասանված բառերի հորդորը եւ անսղասելի ու ցնցող ֆինալը: Ֆինալ, որի հանկարծակիություննեց հանդիսանեսը մի դահ բարանում է, աղա՝ ուչի գալով, «Բռավը, Վարդան» բացականչություններով հավասարացնում իր համերաշխությունն ու փոխընթանումը մեծ արվեստագետի արծարած հայաստանյան ներկային մասհոգությունների համեմ:

Մեր ժամանակի բացարիկ անհատականություն, սաղանդաւաս Վարդան Պետրոսյանի արվեստ մեծագոյն ուժն ու հմայլը երա իրադես ազգային ու ժողովրդական լինելը է. ժողովրդական բառ ու բանով, լեզվաբարձրացնելով խոս ու գրուցով, ժողովրդից վերցված հմաստություններով, Դայոյ ցեղաստանության ականատեսների վկայություններով, ինչպես նաև՝ ազգային ու համաշխարհային դաստիքան մեջ խորանալով, վերաժեռնորդությունուն ու դասեր խողելու համար ուղղորդելով՝ նա, վարդանյանական խորհմաս ու իննամահող հնարներով, իրեն յուրահատուկ նիմիկաներով ու ժեստերով, կես-կատակ ու կես-լուրջ ասպար ու չասպած խոսերով, տղավորիչ ու անոռաց խաղով՝ հավատքիմ մասպորական-արվեստագետի իր կոչմանը, արթնացնում է ժողովրդիմ՝ ժողովրդինը վերադարձնելով ժողովրդին:

Ներկայացման երաժշտությունը եւս իմնափառ ու հեղինակային է՝ Վարդանյանական, որը հաճախում է թեմային, եւ ձայնային ռիթմիկ հնչյունների ներք մատուցվող նյութը ներդաշնակորեն հասցվում է հանդիսատեսին: Ներկայացումը դաշտասել է «Յոթերորդ հարկ» սահմանափակ դատասխանամարտյանը ընկերությունը՝ Աշխեն Պետրոսյանի նախագահությանը, որը նաև արտադրության մօռենն է, Վաղիմիր Չովհաննիսյանի գործադիր մօռենությանը:

ՔԵԱՐԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆ
Պատմական գիտությունների
թեկնածու,
ՀՀ գլուխ դասմության ինստիտուտի
ավագ գիտավասող

Հրաժես զրոյ Արմեն Մարտիրոսյանին

Դաժեւի արարողությունը տեղի կունենա Կոմիտասի անվան կամերային երաժշության տաճար՝ այսօր, հուլիսի 31-ին, ժամը 12:14-ը:

Տարեկան Հովհաննիսյանի քարեզոր- ծական համերգը Լու Անջելեսում

Զազ երգուի Հարեւեկ Յովհաննիսյանը Լու Ամօթելսում հանդու է Եկեղ բարեգործական համերգով, որի ող հասութք տաճարդվելու է լեյլիմիայով հիվանդների բուժման համար: Համերգը կազմակերպել է Ուկրանութիւ հայկական ռեգիստր, Արշինգտոնում հայկական ճշակութային իիննադրամի աջակցությամբ նեկանակած Jazz for Life ծրագրի ցուցանակներում, որն էլ Վաշինգտոնում շարունակվել է «Ամարաս» ճշակութային միության աջակցությամբ: Համաձայն Asbarez.com-ի տեղեկացման, Տարեւեկ Յովհաննիսյանը կատարել է իր ստեղծագործություններից եւ իմորուվիզներ Կոմիտասի ու Սայար-Նովայի ստուգությունների հինան վրա:

«Ունեն այն, ինչ ունեն»

Սինչ արվեստաբաններն ու ռեժիսորները պիճում են եւ փորձում դարձել թատրոնների կառավարման լավագույն տարերակը, Դայաստանում թատրոնների վիճակը շարունակում է մնալ անխսիթքա: Զկան նոր, որակյալ բնադրություններ, որնն կիետարիրեն հանդիսաւուին ու թատրոն կկանչն: Կառավարման ձեւերի շուրջ ժամեր շարունակ վիճակով հանդերձ՝ արվեստագունդերը համաձայն են մեկ հարցում. թատրոններն այսօ ծիծ մենքմենքի խնդիր ունեն:

Կան դեկապարի դեռևս: «Ուսա-
կան հրաշալի թարոններ կան, որ
աշխատում են այս ձեւով: ԱՄՆ-ը
հարուս երկիր է եւ կարող է իրեն
եխողերին մենացներ թույլ տալ, մենք
չենք կարող: Իմ առաջարկած մողե-
լը դարձ է, մարդկանց հաճա-
ստեղծել դայմաններ, որդեսզի
նրանք կարողանան իրենց մժեռն ու
գաղափարները գործի վերածել»,
ասաց Սուրեն Հակոբյանը:

Դայտական իրականությունում, եթե մայր թարոնում, օդերային թարոնում և Գյումրիի Վաղան Ազնվածի անվան թարոնում Երդուցեց գեղարվեստական խորհուրդ հասկացությունն առանց գեղարվեստական դեկավարի հսկա լիդերության, նկատելի առաջընթաց այդպես էլ չգրանցվեց: Թարոնների կառավարման հայատանիան

ցույքուն չկա: Այս-
տեղ կան կազմակերպություններ, ո-
րոնի իրենց վրա են վերցնում կառա-
վարման գործառույթը: Այս ձեւը բե-
րում է առողջ մրցակցության: Ամե-
րիկյան մոդելը հետևյալն է. կա գե-
ղարկեսական խորհուրդ, այնուհե-
տեւ գեղարկեսական դեկավար,
ում գոլգահեռ աշխատում է նաև
քատրոնի մենեցերը: Դայաստանում
դե ֆակտո իշխանությունը գեղար-
կեսական դեկավարի ձեռքին է:
Կարծում եմ, անհրաժեշտ է վերցնել
կառավարման այս ծեփս մեզ անհ-
րաժեշտ էլեմենտներ եւ գործարկել
Դայաստանում», ասաց Վարդան
Ալեքսյանը: Սուրեն Շահվերդյանը
գեղարկեսական խորհուրդների
առկայությանը դեմ չէ, սակայն հա-
մոզական է, որ քատրոնը մետք է լի-
նչութեան համար կառավարման
դարձության դեկավարի բացարձակ
դաշտում: Այս գործառույթը կա-
պահանջում է առաջարկ կառավարման
աշխատանքների համար կառավարման
դաշտում: Այս գործառույթը կա-
պահանջում է առաջարկ կառավարման
աշխատանքների համար կառավարման
դաշտում:

